

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 18. maja 2023. godine
Ref. br.:RK 2178/23

PRESUDA

u

slučaju br. KI85/22

Podnosilac

Jadran Kostić

Ocena ustavnosti

**rešenja 2022:19820 Osnovnog suda u Uroševcu od 17. maja 2022. godine i
rešenja PN1 br. 704/2022 Apelacionog suda Kosova od 31. maja 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija, i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Jadran Kostić, iz Štrpca, koji se nalazi u Pritvorskom centru u Mitrovici (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), a koga zastupa Miloš Delević, advokat u Mitrovici.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava rešenje [2022:19820] Osnovnog suda u Uroševcu (u daljem tekstu: Osnovni sud) od 17. maja 2022. godine i rešenje [PN1 br. 704/2022] Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) od 31. maja 2022. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti osporenih rešenja, kojima su podnosiocu zahteva navodno povređena njegova osnovna prava i slobode zagarantovana članovima 29. [Pravo na slobodu i sigurnost], 30. [Prava optuženog] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
4. Pored toga, podnosilac zahteva traži pred Sudom i uvođenje privremene mere, odnosno traži da se ukine mera pritvora kako bi se tokom krivičnog postupka koji se vodi protiv njega branio sa slobode.

Pravni osnov

5. Zahtev se zasniva na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], 27. [Privremene mere] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon), kao i na pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] i 56. [Zahtev za uvođenje privremenih mera] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 21. juna 2022. godine, podnosilac je podneo svoj zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 23. juna 2022. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR. KI85/22] imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
8. Dana 5. jula 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i tražio da dostavi Sudu popunjeni obrazac zahteva, kao i punomoćje za zastupanje pred Sudom. Istog dana je Osnovnom sudu i Apelacionom sudu poslata po jedna kopija zahteva.
9. Dana 20. jula 2022. godine, podnosilac zahteva je dostavio Sudu popunjeni obrazac zahteva i punomoćje za zastupanje pred Sudom.
10. Dana 27. jula 2022. godine, Sud je tražio od Osnovnog suda da dostavi Sudu kompletan spis predmeta.
11. Dana 3. avgusta 2022. godine, Osnovni sud je obavestio Sud o tome da se kompletan spis predmeta nalazi u Apelacionom sudu.
12. Dana 4. avgusta 2022. godine, Sud je tražio od Apelacionog suda da dostavi Sudu kompletan spis predmeta.

13. Dana 23. avgusta 2022. godine, Apelacioni sud je obavestio Sud o tome da je kompletan spis predmeta vraćen Osnovnom sudu.
14. Dana 31. avgusta 2022. godine, Sud je ponovo tražio od Osnovnog suda da dostavi Sudu kompletan spis predmeta.
15. Dana 13. septembra 2022. godine, Osnovni sud je dostavio Sudu kompletan spis predmeta.
16. Dana 1. decembra 2022. godine, Sud je vratio Osnovnom sudu kompletan spis predmeta.
17. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosovo i tom prilikom je otpočeo njegov mandat u Sudu.
18. Dana 30. januara 2023. godine, Sud je u vezi sa zahtevom podnosioca zahteva i zahtevima u slučajevima KI55/22 i KI129/22 poslao Vrhovnom sudu zahtev za dostavljanje sledećih informacija i pojašnjenja:

“U kontekstu gore iznetog navoda podnosilaca zahteva, a kako bi Sud raspolagao svim relevantnim informacijama, obraćamo vam se zahtevom za dostavljanje sledećih informacija:

- Da li su podnosioci zahteva protiv predmetnih rešenja Osnovnog suda u Uroševcu i Apelacionog suda podneli Vrhovnom sudu zahtev za zaštitu zakonitosti?

- Ukoliko to nije slučaj, molimo vas da, u meri u kojoj je to moguće, obavestite Sud o sudskoj praksi Vrhovnog suda, da li pravno sredstvo - zahtev za zaštitu zakonitosti u postupku određivanja i produženja pritvora u postupku predstavlja delotvorno pravno sredstvo. Molimo vas da ovu informaciju potkrepite i ilustrujete odlukama ili sudskom praksom Vrhovnog suda u drugim sličnim slučajevima”.

19. Dana 13. februara 2023. godine, Sud je primio odgovor Vrhovnog suda, kojim je, između ostalog, obavešten da je podnosilac zahteva protiv osporenog rešenja Apelacionog suda podneo zahtev za zaštitu zakonitosti.
20. Dana 26. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istog dana Sud je (i) proglasio zahtev prihvatljivim; (ii) proglasio jednoglasno rešenje [Pn1. br. 704/2022] od 31. maja 2022. godine Apelacionog suda Kosova nije u saglasnosti sa stavom 4. člana 29. [Pravo na Slobodu i Sigurnost] Ustava, u vezi sa stavom 4. člana 5. (Pravo na slobodu i bezbednost) EKLJP-a; i (iii) većinom glasova odbio zahtev za privremenom merom.
21. U skladu sa pravilom 62 (Podudarna mišljenja) Poslovnika o radu, sudija Radomir Laban pripremio je podudarno mišljenje, koje će biti objavljeno uz ovu presudu.

Pregled činjenica

22. Iz spisa predmeta proizilazi da je Osnovno tužilaštvo u Uroševcu-Odeljenje za teška krivična dela (u daljem tekstu: Osnovno tužilaštvo) pokrenulo istragu zbog osnovane sumnje da je došlo do izvršenja krivičnih dela prilikom izdavanja građevinskih dozvola u Nacionalnom parku Šar-planina.

23. Dana 24. novembra 2021. godine, Osnovno tužilaštvo u Uroševcu-Odeljenje za teška krivična dela (u daljem tekstu: Osnovno tužilaštvo) donelo je rešenje o proširenju istrage protiv podnosioca zahteva i osmorice (8) drugih osumnjičenih. Konkretno, u odnosu na podnosioca zahteva, Osnovno tužilaštvo je u svom rešenju navelo da postoji osnovana sumnja da je izvršio krivično delo "*Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela*" iz člana 388. stav 1. u vezi sa stavom 2. podstav 2.7 Krivičnog zakonika br. 04/L-082 Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK).
24. Dana 22. decembra 2021. godine, Osnovno tužilaštvo je zahtevom [KT. I. br. 138/21] tražilo od Osnovnog suda da se prema podnosiocu zahteva i ostalim okrivljenima odredi mera pritvora.
25. Dana 23. decembra 2021. godine, Osnovni sud u Uroševcu, Odeljenje za teška krivična dela (u daljem tekstu: Osnovni sud) je rešenjem [2021:289261] podnosiocu zahteva i ostalim okrivljenima izrekao meru pritvora u trajanju od jednog (1) meseca.
26. Iz spisa predmeta rezultira da je podnosilac zahteva protiv gore navedenog rešenja Osnovnog suda uložio žalbu Apelacionom sudu.
27. Dana 11. januara 2022. godine, Apelacioni sud je rešenjem [PN1 br. 1549/2021] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i ostalih okrivljenih.

Sudski postupak za produženje pritvora

28. Dana 20. januara 2022. godine, Osnovni sud je rešenjem [2021:289260] produžio meru pritvora prema podnosiocu zahteva za još dva (2) meseca, odnosno od 20. januara 2022. do 20. marta 2022. godine.
29. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je izjavio žalbu Apelacionom sudu protiv rešenja [2021: 289260] Osnovnog suda od 20. januara 2022. godine.
30. Dana 2. februara 2022. godine, Apelacioni sud je rešenjem [PN1 br. 138/2022] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i ostalih okrivljenih.
31. Dana 18. marta 2022. godine, Osnovni sud je rešenjem [2022:009453] produžio meru pritvora prema podnosiocu zahteva za još dva (2) meseca, odnosno od 18. marta 2022. do 17. maja 2022. godine.

Sudski postupak za produženje pritvora koji je povezan sa odlukama koje osporava podnosilac zahteva

32. Dana 13. maja 2022. godine, Osnovno tužilaštvo je zahtevom [P. P. I. br. 138/20] tražilo od Osnovnog suda produženje pritvora prema podnosiocu zahteva.
33. Dana 17. maja 2022. godine, Osnovni sud je rešenjem [2022: 19820] produžio meru pritvora prema podnosiocu zahteva za još dva (2) meseca, odnosno od 17. maja 2022. do 15. jula 2022. godine.
34. U obrazloženju rešenja Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine navedeno je da je produženje mere pritvora zasnovano na članu 191. (Produžavanje sudskog pritvora) stav 1. u vezi sa članom 187. (Nalazi potrebni za sudski pritvor) stav 1. podstavovi 1.1 i 1.2 tačke

1.2.1, 1.2.2 i 1.2.3 Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo (u daljem tekstu: ZKPRK) zbog toga što postoji opasnost od bekstva; sakrivanja i uništavanja dokaza; uticaja na tok krivičnog postupka i opasnost od ponavljanja krivičnog dela.

35. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je izjavio žalbu Apelacionom sudu protiv rešenja [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i krivičnog zakona, pogrešne primene materijalnog prava i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. Podnosilac zahteva je svojom žalbom naveo da je došlo do povrede člana 29. Ustava, zbog toga što se na osnovu člana 188. (Postupak za određivanje sudskog pritvora) ZKPRK-a, lice koje se nalazi u pritvoru može zadržati najviše jedan (1) mesec od dana kada je uhapšeno i na osnovu člana 190. (Vremensko ograničenje sudskog pritvora) ZKPRK-a pre podizanja optužnice mera sudskog pritvora ne može biti duža od četiri (4) meseca ako se postupak vodi za krivično delo koje je *“kažnjivo kaznom zatvora manjom od pet godina”*.
36. Dana 31. maja 2022. godine, Apelacioni sud je rešenjem [PN1 br. 704/2022] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio rešenje [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine.
37. U obrazloženju svog rešenja, Apelacioni sud je naglasio da na osnovu dostavljenih dokaza postoji osnovana sumnja da je podnosilac zahteva izvršio krivično delo jer je *“na osnovu prethodnog dogovora sa okrivljenim [B.N], registrovao je na njegovoj parceli [...], koje su date kao poklon okrivljenom [B.N] kako bi se obezbedile dozvole za izgradnju u protivnostima za zakonom o izgradnji i zakonu o nacionalnom parku “Šar 2” kao i nacionalni park “Šar”.*”
38. Apelacioni sud je dalje naveo da postoji zakonski osnov za produženje pritvora u skladu sa članom 187. ZKPRK-a zbog toga što bi “okrivljeni”, ukoliko bi se našli na slobodi, “mogli da utiču jedan na drugog kao saučesnik ili da utiču na [...] nekoliko njih [koji se] nalaze u bekstvu, [...] kao i opasnost od uticaja na [...] četrdeset (40) svedoka”. Nadalje, Apelacioni sud je ocenio da je Osnovni sud pravilno utvrdio da postoji zakonski osnov prema članu 187. stav 1. podstavovi 1.1 i 1.2 tačka 1.2.3 ZKPRK-a, uzimajući u obzir način na koji su okrivljeni izvršili krivično delo zloupotrebom službenog položaja, odnosno primanjem i davanjem većih novčanih iznosa u vidu mita, što predstavlja opštu opasnost od ponavljanja krivičnog dela.
39. Dana 21. juna 2022. godine, podnosilac je podneo svoj zahtev Sudu kojim osporava rešenje [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine i rešenje [PN1 br. 704/2022] Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine.

Zahtev za zaštitu zakonitosti podnet Vrhovnom sudu

40. Na osnovu odgovora Vrhovnog suda koji je dostavljen Sudu 13. februara 2023. godine, proizilazi da je podnosilac zahteva protiv odluka koje su osporene njegovim zahtevom Sudu, odnosno protiv rešenja [2022:019820] od 17. maja 2022. godine i rešenja [PN1. br. 704/2020] Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine, podneo Vrhovnom sudu zahtev za zaštitu zakonitosti.
41. Dana 15. septembra 2022. godine, Vrhovni sud je rešenjem [Pml. br. 352/2022] odbacio kao bespredmetan zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca zahteva.

42. Vrhovni sud je utvrdio da je zahtev bespredmetan sa sledećim obrazloženjem: *“S obzirom na to da u spisima predmeta postoji nova odluka prvostepenog suda 2022:019820 od 13.9.2022. godine, kojom je okrivljenom [podnosiocu zahteva] produžen pritvor za još dva meseca, stoga ovaj sud ocenjuje da zahtev ne može biti predmet razmatranja i da je kao takav bespredmetan jer je, bez obzira na navodne povrede, okrivljeni [podnosilac zahteva] izdržavao pritvor onoliko vremena za koliko je bio produžen pobijanom odlukom, kojem je istekao rok. Prema tome, na osnovu napred navedenog i u smislu člana 435. st. 2. ZKPK-a, odlučeno je kao u izreci ovog rešenja”.*
43. Sud na osnovu spisa predmeta primećuje da je podnosiocu zahteva od 15. jula 2022. godine do 13. septembra 2022. godine produžen pritvor u očekivanju podizanja optužnice. Međutim, nakon ovog perioda, Sud ne poseduje informacije o daljim postupcima koje su vodili Tužilaštvo i redovni sudovi u krivičnom postupku protiv podnosioca zahteva, odnosno ne poseduje informaciju da li je Osnovno tužilaštvo podiglo optužnicu protiv podnosioca zahteva.

Navodi podnosioca zahteva

44. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da su mu povređena osnovna prava i slobode zagarantovana članom 29. [Pravo na slobodu i sigurnost], 30. [Prava optuženog] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava.
45. Podnosilac zahteva tvrdi da su Osnovni i Apelacioni sud, svojim rešenjima, grubo povredili Zakonik o krivičnom postupku, Ustav i EKLJP. S tim u vezi, podnosilac zahteva navodi sledeće:

“Budući da se okrivljeni [podnosilac zahteva] sumnjiči da je izvršio krivično delo Pružanje pomoći učiniocu nakon izvršenog krivičnog dela iz člana 388. stav 2. tačka 7. KZK-a i da je za ovo krivično delo propisana kazna zatvora u trajanju od 6 meseci do 5 godina, član 190. ZKP-a bliže određuje vremensko ograničenje sudskog pritvora, pa tako stav 2. propisuje:

“pre podizanja optužnice, sudski pritvor ne može biti duži od: 2.1. četiri (4) meseca, ako se postupak vodi za delo kažnjivo kaznom zatvora manjom od pet (5) godina”.

Shodno navedenom, NEMA zakonskih uslova da se okrivljenom produžuje pritvor nakon isteka 4 meseca, a isti se u pritvoru nalazi već više od pet meseci, odnosno od 17.04.2022. godine”.

46. Nakon toga, pozivajući se na član 29. [Pravo na slobodu i sigurnost] Ustava i član 190. ZKPRK-a, podnosilac zahteva navodi da produženje sudskog pritvora prema njemu predstavlja kršenje svih međunarodnih pravnih instrumenata i zakonskih akata koji regulišu slobodu građana.
47. Pored toga, podnosilac zahteva traži od Suda i da se uvede privremena mera, odnosno traži ukidanje mere pritvora kako bi se tokom krivičnog postupka protiv njega branio sa slobode.
48. Podnosilac zahteva traži od Suda da: (i) usvoji njegov zahtev kao prihvatljiv; (ii) da utvrdi da je došlo do povrede članova 29, 30. i 31. Ustava; (iii) da naloži Osnovnom sudu da donese

rešenje kojim se podnosiocu zahteva dozvoljava da se brani sa slobode; i (iv) da odobri uvođenje privremene mere.

49. Na kraju, Sud podseća da je podnosilac zahteva protiv rešenja [Pn1. br. 704/2022] Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine, podneo i zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu, koji je rešenjem [Pml. br. 352/2022] odbacio taj zahtev kao bespredmetan. Sledom navedenog, Sud ističe da podnosilac zahteva pred Sudom ne osporava rešenje [Pml. br. 352/2022] Vrhovnog suda od 15. septembra 2022. godine.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 29.

[Pravo na slobodu i sigurnost]

1. Svakome se garantuje pravo na slobodu i sigurnost. Niko ne može biti lišen slobode izuzev zakonom predviđenih slučajeva i na osnovu odluke nadležnog suda, i to:

(1) nakon objavljivanja kazne zatvorom zbog krivičnog dela;

(2) zbog opravdane sumnje da je lice izvršilo krivično delo, samo onda kada se lišavanje slobode smatra neophodnim za sprečavanje vršenja krivičnog dela i samo na veoma kratak period pre suđenja, na zakonom propisan način.

[...]

2. Lice lišeno slobode se odmah, na njegovom maternjem jeziku ili jeziku koje ona/on razume, obaveštava o razlogu hapšenja. Pismeno obaveštenje o razlozima hapšenja, se podnosi što je pre moguće. Svako lice koje je lišeno slobode bez sudske odluke se u roku od četrdeset osam (48) sati mora izvesti pred sudiju, koji odlučuje o njegovom/njenom pritvoru ili oslobađanju. Pritvoreno lice ima pravo da mu se sudi bez odlaganja, ili na slobodu do suđenja, osim ako sudija smatra da je lice opasno po zajednicu ili smatra da postoji rizik od njegovog/njenog bekstva pre suđenja.

3. Lice koje je lišeno slobode, se bez odlaganja treba obavestiti da ima pravo na nedavanje izjave i pravo na zaštitu, po svom izboru, i ima pravo da bez odlaganja obavesti tu osobu po svom izboru.

4. Lice koje je lišeno slobode hapšenjem ili pritvorom, ima pravo na pravnu pomoć, kako bi se ocenila zakonitost hapšenja ili pritvaranja. Odluku će doneti sud u vrlo kratkom roku i ukoliko je hapšenje ili pritvor nezakonito, narediće se oslobađanje lica.

5. Svako ko je žrtva hapšenja ili pritvora, koje nije u skladu sa odredbama ovog Člana, ima pravo na kompenzaciju, na zakonom propisan način.

6. Lice koje služi kaznu, ima pravo da se žali na uslove hapšenja, na zakonom propisan način.

Član 30.

[Prava optuženog]

1. Svako ko je optužen za krivično delo uživa sledeća minimalna prava:

- (1) da se odmah, na jeziku koji razume, obavesti o prirodi i razlozima optužbe pokrenute protiv njega/nje;
- (2) da se obavesti o svojim pravima, na osnovu zakona;
- (3) da ima dovoljno vremena i sredstava za pripremanje svoje odbrane;
- (4) da dobije besplatnu pomoć prevodioca, ako ne govori ili ne razume jezik na kojem se sprovodi suđenje;
- (5) pravo na branioca kojeg odabere, da slobodno komunicira sa istim i, ako nema dovoljno sredstava, ovu pomoć dobije besplatno;
- (6) da se ne primorava da svedoči protiv sebe ili prizna krivicu.

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.
2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.
3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.
4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.
5. Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.
6. Besplatna pravna pomoć će se omogućiti svim licima koja za to nemaju dovoljno sredstava, ako je takva pomoć neophodna za obezbeđivanje efikasnog pristupa pravdi.
7. Sudski postupci koji se odnose na maloletnike se regulišu zakonom, poštujući posebne uredbe i procedure za maloletnike.

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 5.

(Pravo na slobodu i bezbednost)

1. Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:
 - a) u slučaju zakonitog lišenja slobode na osnovu presude nadležnog suda;
[...]
 - c. u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično delo, ili kada se to

opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju;

[...]

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.

4. Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito”.

[...]

KRIVIČNI ZAKONIK BR. 04/L-082 REPUBLIKE KOSOVO

Član 388.

Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela

1. Svako lice koje skriva izvršioca bilo kog krivičnog dela iz stava 2. ovog člana, ili mu pomogne da izbegne otkrivanje ili hapšenje sakrivanjem oruđa, dokaza ili na bilo koji drugi način sakrije osuđeno lice ili preduzme radnje da osujeti hapšenje, izvršenje kazne ili naredbe o obaveznom lečenju, kazniće se novčano ili kaznom zatvora u trajanju do godinu dana.

2. Kada se delo iz stava 1 odnosi na jedno ili više nabrojanih krivičnih dela, izvršilac će se kazniti kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina:

[...]

2.7. bilo koje delo iz Glave XXXIV – Krivična dela protiv službene dužnosti.

[...]

ZAKONIK BR. 04/L-123 O KRIVIČNOM POSTUPKU REPUBLIKE KOSOVO [ukinut ZAKONIKOM BR. 08/L-032 O KRIVIČNOM POSTUPKU [objavljen u Službenom listu 17. avgusta 2022. godine]

Član 187.

Nalazi potrebni za sudski pritvor

1. Sud može da naloži sudski pritvor protiv lica samo ako isključivo nađe da:

1.1. Postoji osnovana sumnja da je to lice počinilo krivično delo;

1.2. Ispunjen je jedan od sledećih uslova:

1.2.1. Lice se krije, njegov odnosno njen identitet ne može da bude utvrđen, ili ako druge okolnosti ukazuju da postoji opasnost da ono pobjegne;

1.2.2. Postoje razlozi za verovanje da će ono da uništi, sakrije, promeni ili falsifikuje dokaze krivičnog dela ili ako posebne okolnosti ukazuju da će da ometa tok krivičnog postupka uticanjem na svedoke, na oštećene ili na saučesnike; ili

- 1.2.3. Ozbiljnost krivičnog dela, ili način ili okolnosti pod kojima je ono izvršeno, njegove odnosno njene lične prilike, ponašanje u prošlosti, okruženje i uslovi u kojima živi, ili neke druge lične okolnosti ukazuju na opasnost da ono ponovi krivično delo, dovrši pokušano krivično delo ili učini krivično delo kojim je pretio da će da ga izvrši; i
- 1.3. Druge mere nabrojane u članu 173. ovog zakonika su nedovoljne da obezbede prisustvo tog lica, da spreče ponavljanje krivičnog dela i obezbede uspešno vođenje krivičnog postupka.
- [...]

Član 190.

Vremensko ograničenje sudskog pritvora

1. Pritvoreno lice može prema prvom rešenju shodno članu 188. ovog zakonika, da bude držano u sudskom pritvoru najviše mesec dana od kada je uhapšeno. Posle isteka tog roka, lice može da bude držano u sudskom pritvoru samo na osnovu odluke sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća o produženju sudskog pritvora.
2. Pre podizanja optužnice, sudski pritvor ne može da bude duži od:
 - 2.1. četiri (4) meseca, ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora manjom od pet (5) godina;
 - 2.2. osam (8) meseci ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od najviše pet (5) godina.
3. Pored propisanih rokova predviđenih u stavu 2. ovog člana sudski pritvor pre podizanja optužnice može da bude produžavan do četiri (4) meseca, a izuzetnim okolnostima najviše do dvanaest (12) meseci ukupno ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo zatvorom najmanje pet (5) godina i zbog složenosti slučaja shodno članu 19. ovog zakonika, usled odugovlačenja koje se ne može pripisati u krivicu državnog tužioca.
4. Nakon ubedljivog i osnovanog razloga da se veruje da postoji javna opasnost ili pretnja nasilja zbog puštanja okrivljenog pre glavnog pretresa, produženje sudskog pritvora u skladu sa stavom 3. ovog člana može da bude produženo još šest (6) meseci, ali najviše u trajanju do osamnaest (18) meseci.
5. Ako optužnica nije podignuta pre isteka propisanih rokova predviđenih u stav. 2. 3. i 4. ovog člana, pritvoreno lice će biti oslobođeno.

Član 191.

Produžavanje sudskog pritvora

1. Sudski pritvor može da produži sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća na zahtev državnog tužioca koji treba da pokaže da postoje razlozi za sudski pritvor prema članu 187. ovog zakonika, da je istraga pokrenuta i da su preduzeti svi razumni koraci za ubrzano vođenje istrage. Oštećeno lice ili zastupnik žrtve mogu zvanično ili nezvanično da zatraže od državnog tužioca da zatraži produženje sudskog pritvora.
2. Okrivljeno lice i njegov odnosno njen branilac obaveštavaju se o predlogu najmanje tri (3) dana pre isteka važećeg rešenja za sudski pritvor.
3. Na svako rešenje o produženju sudskog pritvora dozvoljena je žalba. Član 189, stavovi 3 i 4, ovog zakonika primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje.

C. Zahtev za zaštitu zakonitosti

Član 432.

Razlozi za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti

1. Protiv pravosnažne odluke ili zbog povrede odredaba postupka koji je prethodio njenom donošenju, može se nakon konačnog završetka postupka podneti zahtev za zaštitu zakonitosti u sledećim slučajevima:
 - 1.1. na osnovu povrede krivičnog zakona;
 - 1.2. zbog suštinske povrede odredaba krivičnog postupka shodno članovima 384. stava 1. ovog zakonika; ili
 - 1.3. na osnovu drugih povreda odredaba krivičnog postupka, ako su te povrede uticale na zakonitost sudske odluke..
2. Protiv odluke o zahtevu za zaštitu zakonitosti ili zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđenog činjeničnog stanja koji je pred Vrhovnim sudom Kosova prethodio njenom donošenju, zahtev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen.
3. Uprkos odredbama stava 1. ovog člana, glavni državni tužilac može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti zbog bilo koje povrede zakona.
4. Uprkos odredbama stava 1. ovog člana, zahtev za zaštitu zakonitosti može da bude podnet u toku krivičnog postupka koji nije konačno završen samo protiv konačnih odluka koje se odnose na određivanje ili produženje sudskog pritvora.

[...]

Član 434.

Podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti u osnovnom sudu

1. Zahtev za zaštitu zakonitosti podnosi se osnovnom sudu koji je doneo odluku.
2. Nadležni sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća će odbaciti rešenjem zahtev za zaštitu zakonitosti ako je:
 - 2.1. zahtev podnet protiv odluke Vrhovnog suda Kosova shodno članu 432. stav 2 ovog zakonika, osim u slučajevima iz člana 433. stava 4. ovog zakonika;
 - 2.2. zahtev podnelo neovlašćeno lice shodno članu 433. stava 1. ovog zakonika; ili
 - 2.3. zahtev neblagovremen shodno članu 433. stava 2. ovog zakonika.

Član 435.

Razmatranje veća Vrhovnog suda po zahtevu za zaštitu zakonitosti

1. O zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Kosova na sednici veća.
2. Vrhovni sud Kosova će odbaciti rešenjem zahtev za zaštitu zakonitosti ako je zahtev nedozvoljen ili nije blagovremen shodno članu 434. stava 2. ovog zakonika, a u suprotnom šalje prepis zahteva suprotnoj strani koja u roku od petnaest (15) dana od dana prijema zahteva može podneti odgovor na zahtev.
3. Pre nego što se donese odluka o zahtevu, sudija izvestilac može, ako je potrebno, da iznese izveštaj o navodnim povredama zakona.
4. U zavisnosti od sadržine zahteva, Vrhovni sud Kosova može odložiti ili ukinuti izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Član 436.

Koristi optuženog u odnosu na zahtev za zaštitu zakonitosti

Prilikom odlučivanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Kosova će se ograničiti na ispitivanje onih povreda zakona na koje se podnosilac zahteva poziva u svom zahtevu. [...]

Ocena prihvatljivosti zahteva

50. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovnikom.

51. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, kojima je utvrđeno:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

52. Kada je reč o ispunjenosti ovih zahteva, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno rešenje [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine i rešenje [Pn1 br. 704/2022] Apelacionog suda Kosova od 31. maja 2022. godine.

53. U nastavku, Sud će oceniti da li je podnosilac zahteva ispunio uslov iscrpljivanja pravnih sredstava, kako je utvrđeno stavom 7. člana 113. Ustava, stavom 2. člana 47. Zakona i tačkom (b) stava (1) pravila 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika.

54. Sud se poziva na član 47. (Individualni zahtevi) Zakona i tačku (b) stava (1) pravila 39. Poslovnika, kojima je utvrđeno:

Član 47. [Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Pravilo 39. (Kriterijum o prihvatljivosti)

“1. Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke”.

55. Sud pre svega podseća da pravilo o iscrpljivanju pravnih sredstava iz člana 113.7 Ustava, člana 47. Zakona i pravila 39 (1) (b) Poslovnika, obavezuje one koji žele da svoj predmet predstave pred Ustavnim sudom da moraju prvo da iskoriste delotvorna pravna sredstva koja su na raspolaganju po zakonu, protiv osporene presude ili odluke.
56. Pre nego što nastavi sa ocenom kriterijuma iscrpljenosti pravnih sredstava, Sud podseća da su okolnosti konkretnog slučaja povezane sa postupkom određivanja i produžavanja mere pritvora pre podizanja optužnice. Sud podseća da predmet razmatranja zahteva podnosioca predstavljaju rešenje [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, kojim je podnosiocu zahteva pritvor produžen od 17. maja do 15. jula i rešenje [PN1 br. 704/2022] Apelacionog suda Kosova od 31. maja 2022. godine, kojim je potvrđeno rešenje Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine. Kada su u pitanju ova dva rešenja, Sud podseća da podnosilac zahteva u obrascu zahteva dostavljenom 20. jula 2022. godine, podnosilac zahteva je izjavio: *“Obratio sam se Vrhovnom sudu Kosova sa zahtevom za zaštitu zakonitosti, međutim, isti do današnjeg dana nije doneo odluku”*. Takođe, na osnovu odgovora Vrhovnog suda koji je dostavljen Sudu 13. februara 2023. godine, precizirano je da je protiv osporenih odluka, odnosno protiv rešenja [2022:019820] od 17. maja 2022. godine Osnovnog suda i rešenja [PN1. br. 704/2020] od 31. maja 2022. godine Apelacionog suda, podnosilac zahteva podneo Vrhovnom sudu zahtev za zaštitu zakonitosti, kojim je podnosilac zahteva naveo bitne povrede odredaba krivičnog postupka. Sledom navedenog, Sud podseća da je Vrhovni sud rešenjem [Pml. br. 352/2022] od 15. septembra 2022. godine, odbacio kao bespredmetan zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca zahteva. Vrhovni sud je u svom rešenju utvrdio da je zahtev bespredmetan zbog toga što *“[...] u spisima predmeta postoji nova odluka prvostepenog suda 2022:019820 od 13.9.2022. godine, kojom je okrivljenom [podnosiocu zahteva] produžen pritvor za još dva meseca, pa stoga ovaj sud ocenjuje da zahtev ne može biti predmet razmatranja i da je kao takav bespredmetan jer je, bez obzira na navodne povrede, okrivljeni [podnosilac zahteva] izdržavao pritvor onoliko vremena za koliko je bio produžen pobijanom odlukom, kojem je istekao rok. Prema tome, na osnovu napred navedenog i u smislu člana 435. st. 2. ZKPK-a, odlučeno je kao u izreci ovog rešenja”*. Sud u nastavku naglašava da podnosilac zahteva nakon donošenja rešenja Vrhovnog suda, nije osporio to rešenje pred Sudom. Pored toga, Sud primećuje da rešenjem Vrhovnog suda nisu sagledani navodi podnosioca zahteva izneti u njegovom zahtevu za zaštitu zakonitosti zbog toga što je taj sud odbacio isti kao bespredmetan.
57. Međutim, Sud naglašava da podnosilac zahteva pred Sudom kao poslednju odluku javnog organa osporava rešenje [PN1 br. 704/2022] Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine u vezi sa rešenjem [2022:019820] od 17. maja 2022. godine Osnovnog suda, za koju odluku on tvrdi da je produženje njegovog pritvora pre podizanja optužnice nakon isteka roka od četiri (4) meseca u suprotnosti sa članom 29. [Pravo na slobodu i sigurnost] Ustava, kao i članom 190. ZKPRK-a. Dalje, Sud podseća da je podnosilac zahteva već iznosio ovaj navod pred tri sudske instance. Međutim, njegov zahtev za zaštitu zakonitosti podnet Vrhovnom sudu u smislu delotvornog pravnog sredstva je rezultirao kao neuspešan jer Vrhovni sud nije razmotrio u meritumu njegove navode pokrenute u zahtevu iznete u zahtevu za zaštitu zakonitosti tako što je njegov zahtev odbio kao bespredmetan. Prema tome, u konkretnim okolnostima podnosioca zahteva, Sud će za osnovu uzeti rešenje Apelacionog suda, kao poslednju odluku, kojom je razmotreno pitanje produženja pritvora podnosiocu zahteva, jer je njegov zahtev za zaštitu zakonitosti u smislu delotvornog pravnog sredstva rezultirao kao neuspešan.

58. Sledstveno, Sud će nastaviti sa ispitivanjem da li je zahtev podnosioca podnet u roku propisanom Zakonom i Poslovnikom o radu. Na osnovu činjenice da je predmet razmatranja zahteva ocena ustavnosti rešenja Pn1 br. 704/2022] Apelacionog suda u vezi sa rešenjem [2022:019820] od 17. maja 2022. godine Osnovnog suda, Sud primećuje da je gore navedeno rešenje Apelacionog suda doneto 31. maja 2022. godine, dok je podnosilac svoj zahtev podneo Sudu 21. juna 2022. godine. Shodno tome, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva podneo svoj zahtev u roku utvrđenom Zakonom i Poslovnikom o radu.
59. Sud takođe utvrđuje da podnosiočev zahtev ispunjava kriterijume prihvatljivosti propisane stavom (1) pravila 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Isti se ne može proglasiti neprihvatljivim na osnovu uslova utvrđenih stavom (3) pravila 39. Poslovnika.
60. Pored toga i na kraju, Sud ocenjuje da ovaj zahtev nije očigledno neosnovan kako je utvrđeno stavom (2) pravila 39. Poslovnika i samim tim se isti mora proglasiti prihvatljivim i razmotriti njegov meritum.

Meritum zahteva

61. Sud na početku podseća da predmet ocene ustavnosti predstavljaju dve sudske odluke, odnosno rešenje [2022:019820] od 17. maja 2022. godine i rešenje [PN1. br. 704/2020] Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine. Rešenjem Osnovnog suda je podnosiocu zahteva koji je boravio u pritvoru četiri (4) meseca produžen pritvor za još dva meseca, odnosno od 18. marta do 17. maja 2022. godine. Ovo rešenje Osnovnog suda je potvrđeno i rešenjem Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine. S tim u vezi, Sud, takođe, podseća da su odluke redovnih sudova o određivanju i produžavanju pritvora bile kolektivne odluke za nekolicinu okrivljenih u postupku pre podizanja optužnice.
62. Shodno tome, Sud će u nastavku razmotriti i razraditi da li je osporenim odlukama kojima je produžen pritvor sagledan suštinski navod podnosioca zahteva, odnosno konkretan navod da s obzirom na to da u njegovom slučaju postoji osnovana sumnja da je počinio krivično delo "*Pružanje pomoći izvršiocu nakon izvršenog krivičnog dela*" iz člana 388. stav 2. tačka 7. KZK-a i da je za ovo krivično delo predviđena kazna zatvora u trajanju od 6 meseci do 5 godina, po njegovim rečima, na osnovu stava 2. člana 190. ZKPK-a, njegov pritvor ne može da traje duže od četiri (4) meseca. Sledom navedenog, Sud primećuje da podnosilac zahteva osporava zakonitost produženja njegovog pritvora do podizanja optužnice.
63. U nastavku, Sud naglašava da će gore pomenuti navod podnosioca zahteva razmotriti u kontekstu njegovog prava na slobodu i sigurnost zagarantovanog članom 29. Ustava u vezi sa članom 5. EKLJP. U tom smislu, Sud naglašava da je Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) kroz svoju sudsku praksu naširoko tumačio prava i standarde koji se moraju garantovati u slučaju lišenja slobode, a u skladu sa kojom je Sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
64. Sud se stoga, povodom navoda o povredi člana 29. Ustava u vezi sa članom 5. EKLJP, poziva na načela i standarde utvrđene u sudskoj praksi ESLJP-a koji se odnose na određivanje pritvora.

1. Načela i utvrđeni kriterijumi u vezi sa određivanjem pritvora

65. U tom smislu, Sud podseća da, kako bi bilo u skladu sa Ustavom i EKLJP, hapšenje ili lišavanje slobode mora biti zasnovano na jednom od razloga za lišavanje slobode koji su propisani u članu 29. stav 1 Ustava u vezi sa članom 5. EKLJP.
66. Sud na početku podseća na član 29. stav 1. tačka 2. Ustava, kojim je utvrđeno:
- 1.** *Svakome se garantuje pravo na slobodu i sigurnost. Niko ne može biti lišen slobode izuzev zakonom predviđenih slučajeva i na osnovu odluke nadležnog suda, i to:*
- [...]
(2) *zbog opravdane sumnje da je lice izvršilo krivično delo, samo onda kada se lišavanje slobode smatra neophodnim za sprečavanje vršenja krivičnog dela i samo na veoma kratak period pre suđenja, na zakonom propisan način;*
[...].”
67. Drugo, Sud se takođe poziva i na član 5. 1 (c) EKLJP, kojim je utvrđeno:
- Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:*
- [...]
c. *u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično delo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju.*
68. Sud primećuje da se na osnovu člana 29. stav 1. tačka 2. Ustava i člana 5. 1 (c) EKLJP, lišavanje slobode može izreći u slučaju osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo i kada se to smatra neophodnim da bi se predupredilo izvršenje drugog krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju (vidi slučaj Suda KI10/18, sa podnosiocem *Fahri Deqani*, presuda od 8. oktobra 2019. godine, stav 65).
69. Shodno tome, Sud naglašava da kako bi bilo u skladu sa Ustavom i EKLJP, određivanje sudskog pritvora mora biti zasnovano na jednom od osnova za lišavanje slobode utvrđenih članom 29. Ustava u vezi sa članom 5. stav 1 (c) Konvencije.
70. ESLJP je u svojoj sudskoj praksi utvrdio tri osnovna kriterijuma koja treba ispitati kako bi se ocenilo da li je lišenje slobode zakonito i neproizvoljno (vidi predmet ESLJP-a *Merabishvili protiv Gruzije*, [VV], predstavka br. 72508/13, presuda od 28. novembra 2017. godine, stav 183, vidi i slučaj KI10/18, podnosilac *Fahri Deqani*, citiran iznad, stav 67).
71. Kao prvo, mora postojati "osnovana sumnja" da je lice lišeno slobode izvršilo krivično delo (vidi predmet ESLJP-a *Merabishvili protiv Gruzije*, [VV], predstavka br. 72508/13, presuda od 28. novembra 2017. godine, stav 184). Drugo, svrha lišenja slobode "u načelu treba da bude u funkciji sprovođenja krivičnog postupka" (vidi slučaj Suda KI63/17, podnosilac *Lutfi Dervishi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. novembra 2017. godine, stav 57 i KI10/18, podnosilac *Fahri Deqani*, citiran iznad, stav 68; vidi, takođe, slučaj *Ostendorf*

protiv Nemačke br. 15598/08, presuda od 7. marta 2013. godine, stav 68), a šta više mora biti srazmerno u smislu da mora da bude neophodno *“da bi se obezbedio odlazak dotičnog lica pred nadležne organe”* (vidi slučaj Suda KI63/17, podnosilac *Lutfi Dervishi*, citiran iznad, stav 57; vidi, takođe, gore navedeni predmet ESLJP-a *Merabishvili protiv Gruzije*, stav 185). Treće, lišenje slobode ili određivanje pritvora mora biti sprovedeno uz poštovanje postupka propisanog zakonom (vidi gore navedeni slučaj Suda KI10/18, podnosilac *Fahri Deqani*, stav 68 i gore navedeni predmet ESLJP-a *Merabishvili protiv Gruzije*, stav 186).

1.1. Primena kriterijuma u vezi sa određivanjem pritvora u slučaju podnosioca zahteva

72. Na osnovu napred navedenog, Sud primećuje da je određivanje pritvora u pitanju zasnovano na članu 29.1.2 Ustava u vezi sa članom 5.1 (c) EKLJP.

2. Opšta načela u vezi sa zakonitošću određivanja i produžavanja pritvora

73. Na početku, Sud naglašava da u okolnostima podnosioca zahteva predmet razmatranja predstavljaju odluke o produženju pritvora pre podizanja optužnice.
74. U ovom slučaju Sud se poziva na stav 4. člana 29. Ustava, kojim je utvrđeno: *“Lice koje je lišeno slobode hapšenjem ili pritvorom, ima pravo na pravnu pomoć, kako bi se ocenila zakonitost hapšenja ili pritvaranja. Odluku će doneti sud u vrlo kratkom roku i ukoliko je hapšenje ili pritvor nezakonito, narediće se oslobađanje lica”*.
75. Takođe, stavom 4. člana 5. EKLJP-a je utvrđeno: *“Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito”*.
76. Sud ističe da činjenica da Sud nije utvrdio povredu zahteva iz stava 1. člana 5. ne znači da je oslobođen obaveze da ispita i razradi i saglasnost pritvora sa stavom 4. člana 5. EKLJP (vidi predmet ESLJP-a *Douiyeub protiv Holandije* [VV], predstavka br. 31464/96, presuda od 4. avgusta 1999. godine, stav 57).
77. ESLJP je naglasio da je članom 5. stav 4. EKLJP utvrđeno da se svakom licu koje je uhapšeno ili lišeno slobode daje pravo da traži od suda da ispita procesne i materijalne uslove od suštinskog značaja za “zakonitost” njegovog lišenja slobode, u smislu člana 5. stav 1. EKLJP (vidi, među brojnim presedanima, *Idalov protiv Rusije* [VV], predstavka br. 5826/03, presuda od 22. maja 2022. godine, stav 161; *Reinprecht protiv Austrije*, predstavka br. 67175/01, presuda od 15. novembra 2005. godine, stav 31).
78. Pojam “zakonitosti” u smislu člana 5. stav 4. EKLJP ima isto značenje kao u članu 5. stav 1, te uhapšeno ili pritvoreno lice ima pravo da traži ispitivanje zakonitosti njegovog lišenja slobode ne samo u svetlu zahteva domaćeg prava, već i u svetlu EKLJP, njenih opštih načela i cilja ograničenja dozvoljenih članom 5. stav 1. EKLJP (vidi predmet *Suso Musa protiv Malte*, predstavka br. 42337/12, presuda od 23. jula 2013. godine, stav 50).
79. ESLJP je precizirao da kako bi zadovoljilo zahteve EKLJP, preispitivanje od strane domaćeg suda treba da bude u skladu kako sa materijalnim tako i sa procesnim pravilima domaćeg zakonodavstva i treba da se sprovodi u skladu sa ciljem člana 5. EKLJP, odnosno zaštitom pojedinca od proizvoljnosti (vidi u ovom kontekstu predmet *Koendjibiharie protiv Holandije*, predstavka br. 11487/85, presuda od 25. oktobra 1990. godine, stav 27).

80. S tim u vezi, a u skladu sa načelima koja je razvio ESLJP, obrazloženje odluke sudova o produženju pritvora u očekivanju kazne mora uvek biti očigledno, odnosno to mora biti detaljno obrazloženje zasnovano na svim činjenicama i okolnostima slučaja. U tom kontekstu, ESLJP je dosledno podvlačio da *“samo davanjem obrazložene odluke može postojati javni nadzor nad sprovođenjem pravde”* (vidi predmete ESLJP-a *Suominen protiv Finske*, predstavka br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine, stav 37; *Tase protiv Rumunije*, predstavka br. 29761/02, presuda od 10. juna 2008. godine, stav 41).

2.1 Primena gore navedenih načela na okolnosti podnosioca zahteva

81. U nastavku, na osnovu gore navedenog objašnjenja glavnih načela sudske prakse ESLJP-a, Sud će razmotriti da li je podnosilac zahteva u dovoljnoj meri dokazao i potkrepio navode o povredi procesnih garancija utvrđenih u Ustavu i EKLJP u pogledu zakonitosti produženja njegovog pritvora.
82. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da je produženje njegovog pritvora pre podizanja optužnice po isteku roka od četiri (4) meseca u suprotnosti sa članom 29. [Pravo na slobodu i sigurnost] Ustava, kao i sa stavom 2. člana 190. ZKPRK-a.
83. Shodno tome, povodom navoda podnosioca zahteva da su rešenje [Pn1 br. 704/2022] od 31. maja 2022. godine u vezi sa rešenjem [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, koja se odnose na produženje njegovog pritvora, doneta u suprotnosti sa članom 29. Ustava, Sud će se prvo pozvati na sadržaj ove dve odluke i činjenicu da li su Osnovni i Apelacioni sud sagledali suštinski navod podnosioca zahteva iznet pred ove dve instance da je produženje njegovog pritvora u očekivanju podizanja optužnice po isteku perioda od četiri (4) meseca u suprotnosti sa odredbama ZKPRK-a i da je samim tim u suprotnosti i sa članom 29. Ustava u vezi sa članom 5. EKLJP.
84. U konkretnom slučaju, Sud primećuje da je podnosiocu zahteva, na osnovu odluke Osnovnog suda od 23. decembra 2021. godine, određena mera pritvora, koji pritvor je produžen još dva puta od strane Osnovnog suda, odnosno rešenjem [2021:289260] od 20. januara 2022. godine, kojim je njegov pritvor produžen od 20. januara do 20. marta 2022. godine i rešenjem [2022:009453] od 2. februara 2022. godine, kojim je njegov pritvor produžen od 18. marta do 17. maja 2022. godine. Iz ovoga proizilazi da je podnosiocu zahteva posle više od četiri (4) meseca njegovog boravka u pritvoru, rešenjem [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, produžen pritvor za još dva (2) meseca. Na osnovu spisa predmeta koji su dostavljeni Sudu, proizilazi da mu je pritvor pre podizanja optužnice produžen do 12. septembra 2022. godine. Da li mu je pritvor pre podizanja optužnice i dalje produžavan i da li je u međuvremenu podignuta optužnica ili ne i da li je podnosilac zahteva i dalje u pritvoru, Sud nije primio informacije o tome.
85. Međutim, Sud će se ograničiti samo na ocenu sadržaja rešenja Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine o produženju njegovog pritvora, potvrđenog rešenjem Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine, koje odluke i predstavljaju predmet ocene zahteva podnosioca zahteva.
86. Sud podseća da je rešenjem [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, podnosiocu zahteva produžen pritvor za još dva (2) meseca, odnosno od 17. maja do 15. jula 2022. godine, odluka koja je zasnovana na stavu 1. člana 191. u vezi sa stavom 1. podstavovi 1.1 i 1.2 tačke 1.2.1, 1.2. i 1.2.3 člana 187. ZKPRK-a.

87. Sud dalje takođe podseća da je neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva protiv rešenja [2022:19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine, izjavio žalbu Apelacionom sudu. Podnosilac zahteva je u svojoj žalbi precizirao da u njegovom slučaju, s obzirom na to da je za delo za koje postoji osnovana sumnja da ga je izvršio zaprećena kazna od 6 meseci do 5 godina, na osnovu stava 2. člana 190. (Vremensko ograničenje sudskog pritvora) ZKPRK-a, mera pritvora pre podizanja optužnice ne može da traje duže od četiri (4) meseca.
88. Dana 31. maja 2022. godine, Apelacioni sud je rešenjem [Pn1. br. 704/2022] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio rešenje [2022: 19820] Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine.
89. Vraćajući se na navod podnosioca zahteva, Sud podseća da je članom 190. ZKPRK-a utvrđeno da:
1. *Pritvoreno lice može prema prvom rešenju shodno članu 188. ovog zakonika, da bude držano u sudskom pritvoru najviše mesec dana od kada je uhapšeno. Posle isteka tog roka, lice može da bude držano u sudskom pritvoru samo na osnovu odluke sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća o produženju sudskog pritvora.*
 2. *Pre podizanja optužnice, sudski pritvor ne može da bude duži od:*
 - 2.1. *četiri (4) meseca, ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora manjom od pet (5) godina;*
 - 2.2. *osam (8) meseci ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od najviše pet (5) godina.*
 3. *Pored propisanih rokova predviđenih u stavu 2. ovog člana sudski pritvor pre podizanja optužnice može da bude produžavan do četiri (4) meseca, a izuzetnim okolnostima najviše do dvanaest (12) meseci ukupno ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo zatvorom najmanje pet (5) godina i zbog složenosti slučaja shodno članu 19. ovog zakonika, usled odugovlačenja koje se ne može pripisati u krivicu državnog tužioca.*
 4. *Nakon ubedljivog i osnovanog razloga da se veruje da postoji javna opasnost ili pretnja nasilja zbog puštanja okrivljenog pre glavnog pretresa, produženje sudskog pritvora u skladu sa stavom 3. ovog člana može da bude produženo još šest (6) meseci, ali najviše u trajanju do osamnaest (18) meseci.*
 5. *Ako optužnica nije podignuta pre isteka propisanih rokova predviđenih u stav. 2. 3. i 4. ovog člana, pritvoreno lice će biti oslobođeno.*
90. U svetlu ovog izlaganja, Sud naglašava da predmet ocene ovog zahteva neće biti tumačenje člana 190. ZKPRK-a kako bi se utvrdilo koji od stavova člana 190. ZKPRK-a su primenljivi u slučaju podnosioca zahteva, odnosno da li njegov pritvor može da traje četiri (4) ili više meseci, kako je utvrđeno u stavovima 2, 3. i 4. ovog člana. To stoga što se ovakav navod, koju su navodno počinili redovni sudovi, odnosi na oblast zakonitosti i kao takav, u principu, nije u nadležnosti Suda (vidi, između ostalog, slučajeve Suda KIO6/17, podnosilac L.G. i petoro drugih, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; [KI122/16](#), podnosilac Riza Dembogaj, presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56; i KI75/17, podnosilac X, rešenje o neprihvatljivosti od 6. decembra 2017. godine).
91. S tim u vezi, Sud smatra da ocenu i razmatranje navoda podnosioca zahteva o tome da li je njegov pritvor zasnovan na zakonu ili ne, treba da sagledaju i ispituju poslednje pomenuti. Shodno tome, u smislu stava 4. člana 29. Ustava i stava 4. člana 5. EKLJP, Sud će oceniti

da li je propust Apelacionog suda da sagleda takav navod ili zahtev, rezultirao proizvoljnim zaključcima za podnosioca zahteva.

92. Sledom navedenog, Sud podseća na obrazloženje Apelacionog suda od 31. maja 2022. godine, koji je naglasio da iz dostavljenih dokaza postoji osnovana sumnja da je podnosilac zahteva izvršio krivično delo, jer je *“na osnovu prethodnog dogovora sa okrivljenim [B.N], registrovao na njegovoj parceli [...], koje su date kao poklon okrivljenom [B.N] kako bi se obezbedile dozvole za izgradnju u protivnostima sa zakonom o izgradnji i zakonu o nacionalnom parku “Šar 2” kao i nacionalni park “Šar”.*”
93. Apelacioni sud je dalje precizirao da postoji pravni osnov za produženje pritvora u skladu sa članom 187. ZKPRK-a zbog toga što bi *“okrivljeni, ukoliko bi se našli na slobodi, mogli da utiču jedan na drugog kao saučesnik ili da utiču na nekoliko njih koji se nalaze u pritvoru, kao i opasnost od uticaja na četrdeset (40) svedoka”.* Nakon toga, Apelacioni sud je ocenio da je Osnovni sud s pravom utvrdio da postoji pravni osnov iz člana 187. stav 1. podstavovi 1.1 i 1.2 tačka 1.2.3 ZKPRK-a, uzimajući u obzir način na koji su okrivljeni izvršili krivično delo zloupotrebom službenog položaja, odnosno primanjem i davanjem većih novčanih iznosa u vidu mita, što predstavlja opštu opasnost od ponavljanja krivičnog dela.
94. U nastavku ovog, Sud primećuje da je u vezi sa produženjem pritvora podnosiocu zahteva, Apelacioni sud potvrdio stav Osnovnog suda, ali nije sagledao konkretan i suštinski navod podnosioca zahteva iznet u njegovoj žalbi pred tim sudom, odnosno navod da je produženje njegovog pritvora bilo u suprotnosti sa članom 190. ZKPRK-a.
95. Sledom navedenog, Sud ocenjuje da nesagledavanje ovako bitnog navoda podnosioca zahteva, koji se odnosi na zahtev za ocenu zakonitosti produženja njegovog pritvora u postupku pre podizanja optužnice koji je podneo Apelacionom sudu, nije u skladu sa načelima i standardima koje je uspostavio ESLJP-a i da je kao takvo rezultiralo proizvoljnim zaključcima za podnosioca zahteva.
96. Shodno tome, Sud ocenjuje da produženje pritvora podnosiocu zahteva u postupku pre podizanja optužnice, koje je potvrđeno osporenim presudom Apelacionog suda, predstavlja povredu stava 4. člana 29. Ustava u vezi sa stavom 4. člana 5. EKLJP.

II. Povodom navoda podnosioca zahteva u vezi sa članom 31. Ustava

97. Sud primećuje da podnosilac zahteva navodi i povredu članova 30. i 31. Ustava. Međutim, na osnovu svog utvrđenja da je nesagledavanje navoda podnosioca zahteva iznetog u njegovoj žalbi Apelacionom sudu, rezultiralo povredom stava 4. člana 29. Ustava u vezi sa stavom 4. člana 5. EKLJP, Sud ne smatra opravdanim da nastavi sa razmatranjem navoda podnosioca zahteva o povredi članova 30. i 31. Ustava.

Zahtev za uvođenje privremene mere

98. Sud podseća da mu je podnosilac podneo i zahtev za uvođenje privremene mere, kojim je tražio da se mera pritvora ukine kako bi se tokom krivičnog postupka protiv njega branio sa slobode.
99. Sud je prethodno zaključio da je podnosiocev zahtev prihvatljiv. Shodno tome, a u skladu sa stavom 1. člana 27. (Privremene mere) Zakona i pravilom 57. (Donošenje odluke o

privremenim merama) Poslovnika, zahtev za uvođenje privremene mere je bespredmetan i kao takav se odbija.

Zaključak

100. Sud je u vezi sa navodom podnosioca zahteva o povredi člana 29. [Pravo na slobodu i sigurnost] Ustava u vezi sa članom 5. (Pravo na slobodu i bezbednost) EKLJP, utvrdio da je nesagledavanje suštinskog navoda podnosioca zahteva da je produženje njegovog pritvora bilo u suprotnosti sa članom 190. ZKPRK-a, rezultiralo povredom stava 4. člana 29. Ustava u vezi sa stavom 4. člana 5. EKLJP.
101. Sud uzima u obzir činjenicu da se slučaj podnosioca zahteva vodi u krivičnom postupku i da se dejstvo ove presude proteže samo na određivanje i produženje pritvora prema njemu u postupku pre podizanja optužnice i da kao takva nije važeća, odnosno ne proizvodi dejstva na druge odluke koje se odnose na meru pritvora, donete nakon podizanja optužnice.
102. Shodno tome, razumljivo je da ova presuda ne može da proizvodi nikakvo dejstvo u odnosu na produženje pritvora nakon podizanja optužnice. Međutim, Sud ocenjuje da je veoma važno da se ovom presudom Ustavnog suda uspostavi standard u sudskoj praksi u Republici Kosovo kako bi redovni sudovi postupali u skladu sa načelima i standardima razrađenim u ovoj presudi, koji su protumačeni u skladu sa sudskom praksom ESLJP-a.
103. U tom kontekstu, Sud ovom presudom na jasan i neposredan način upućuje zahtev i uputstvo koje treba da posluži redovnim sudovima da, kako bi bila u skladu sa ustavnim zahtevima iz člana 29. Ustava, a takođe i sa zahtevima iz člana 5. EKLJP, kako ga ESLJP široko tumači u svojoj sudskoj praksi, njihova obrazloženja o produženju pritvora u očekivanju suđenja moraju da sagledaju i sadrže individualizovano obrazloženje i ocenu o suštinskim navodima okrivljenih koji se odnose na zakonitost određivanja i produženja njihovog pritvora.
104. Sud dalje objašnjava da nema zakonska ovlašćenja za određivanje bilo kakve vrste ili načina naknade za slučajeve kada utvrdi povredu odgovarajućih ustavnih odredbi, u konkretnom slučaju člana 29. Ustava (vidi i slučaj Ustavnog suda u slučaju KI10/18, sa podnosiocem *Fahri Deqani*, citiran iznad, stav 119). Sud se u tom smislu poziva na stav 5. člana 29. Ustava, kojim je utvrđeno: *“Svako ko je žrtva hapšenja ili pritvora, koje nije u skladu sa odredbama ovog Člana, ima pravo na kompenzaciju, na zakonom propisan način”*. Takođe, stavom 5. člana 5. EKLJP je utvrđeno: *“Svako ko je bio uhapšen ili lišen slobode u suprotnosti s odredbama ovog člana ima utuživo pravo na naknadu”*.
105. U svetlu gore navedenih razloga, Sud naglašava da podnosilac zahteva uživa pravo da za period produžavanja pritvora prema njemu nakon donošenja osporenog rešenja Osnovnog suda od 17. maja 2022. godine pa do podizanja optužnice protiv njega, traži obeštećenje od javnih organa na osnovu važećih zakonskih odredbi.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i u skladu sa pravilima 57 (4) i 59 (1) Poslovnika, na svojoj sednici održanoj 26. aprila 2023. godine:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev prihvatljivim;
- II. DA PROGLASI, jednoglasno, da rešenje [Pn1. br. 704/2022] od 31. maja 2022. godine Apelacionog suda Kosova nije u saglasnosti sa stavom 4. člana 29. [Pravo na Slobodu i Sigurnost] Ustava, u vezi sa stavom 4. člana 5. (Pravo na slobodu i bezbednost) Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA ODBIJE, većinom glasova, zahtev za privremenom merom;
- IV. DA DOSTAVI ovu presudu stranama;
- V. DA UTVRDI da presuda stupa na snagu na dan objavljivanja u Službenom listu u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona;

Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani